

Voorbereidend
Wetenschappelijk
Onderwijs

Tijdvak 1
Vrijdag 23 mei
13.30–16.30 uur

Tekstboekje

Tekst 1

Antigone

1 ὦ κοινὸν αὐτάδελφον Ἰσμήνης κάρα,
2 ἄρ' οἷσθ' ὃ τι Ζεὺς τῶν ἀπ' Οἰδίου κακῶν
3 ὅποιον οὐχὶ νῶν ἔτι ζώσαιν τελεῖ;
4 οὐδὲν γὰρ οὔτ' ἀλγινόν οὔτ' ἄτης ἄτερ
5 οὔτ' αἰσχρὸν οὔτ' ἄτιμόν ἐσθ', ὅποιον οὐ
6 τῶν σῶν τε κάμων οὐκ ὅπωπ' ἐγὼ κακῶν.
7 καὶ νῦν τί τοῦτ' αὖ φασὶ πανδήμῳ πόλει
8 κήρυγμα θεῖναι τὸν στρατηγὸν ἀρτίως;
9 ἔχεις τι κείσῃκουσας; ἢ σε λανθάνει
10 πρὸς τοὺς φίλους στείχοντα τῶν ἐχθρῶν κακά;

Ismene

11 ἐμοὶ μὲν οὐδεὶς μῦθος, Ἀντιγόνη, φίλων
12 οὔθ' ἠδύς οὔτ' ἀλγινὸς ἵκετ' ἐξ ὅτου
13 δυοῖν ἀδελφοῖν ἐστερήθημεν δύο,
14 μιᾷ θανόντων ἡμέρα διπλῆ χερί·
15 ἐπεὶ δὲ φροῦδός ἐστιν Ἀργείων στρατός
16 ἐν νυκτὶ τῇ νῦν, οὐδὲν οἶδ' ὑπέρτερον,
17 οὔτ' εὐτυχοῦσα μᾶλλον οὔτ' ἀτωμένη.

Antigone

18 ἤδη καλῶς, καὶ σ' ἐκτὸς αὐλείων πυλῶν
19 τοῦδ' οὔνεκ' ἐξέπεμπον, ὡς μόνη κλύεις.

Ismene

20 τί δ' ἔστι; δηλοῖς γὰρ τι καλχαίνουσ' ἔπος.

Antigone

21 οὐ γὰρ τάφου νῶν τῷ κασιγνήτῳ Κρέων
22 τὸν μὲν προτίσας, τὸν δ' ἀτιμάσας ἔχει;
23 Ἐτεοκλέα μὲν, ὡς λέγουσι, σὺν δίκῃ
24 χρησθεὶς δικαίᾳ καὶ νόμῳ, κατὰ χθονὸς
25 ἔκρυψε τοῖς ἔνερθεν ἔντιμον νεκροῖς,
26 τὸν δ' ἀθλίως θανόντα Πολυνείκους νέκυν
27 ἀστοῖσιν φασὶ ἐκκεκρηῦχθαι τὸ μὴ
28 τάφῳ καλύψαι μηδὲ κωκυσαί τινα,
29 ἔαν δ' ἄκλαυτον, ἄταφον, οἰωνοῖς γλυκὺν
30 θησαυρὸν εἰσορῶσι πρὸς χάριν βορᾶς.
31 τοιαῦτά φασὶ τὸν ἀγαθὸν Κρέοντά σοι
32 κάμοι, λέγω γὰρ κάμῃ, κηρύξαντ' ἔχειν,

33 καὶ δεῦρο νείσθαι ταῦτα τοῖσι μὴ εἰδόσιν
34 σαφῆ προκηρύξοντα, καὶ τὸ πρᾶγμ' ἄγειν
35 οὐχ ὡς παρ' οὐδέν, ἀλλ' ὅς ἂν τούτων τι δοῖα,
36 φόνον προκεῖσθαι δημόλευστον ἐν πόλει.
37 οὕτως ἔχει σοι ταῦτα, καὶ δείξεις τάχα
38 εἴτ' εὐγενῆς πέφυκας εἴτ' ἐσθλῶν κακῆ.

—
—
Ismene

39 τί δ', ὦ ταλαῖφρον, εἰ τάδ' ἐν τούτοις, ἐγὼ
40 λύουσ' ἂν εἴθ' ἄπτουσα προσθειμένη πλέον;

—
—
Antigone

41 εἰ ξυμπονήσεις καὶ ξυνεργάσῃ σκόπει.

—
—
Ismene

42 ποῖόν τι κινδύνευμα; ποῦ γνώμης ποτ' εἶ;

—
—
Antigone

43 εἰ τὸν νεκρὸν ξὺν τῆδε κουφιεῖς χερί.

—
—
Ismene

44 ἦ γὰρ νοεῖς θάπτειν σφ', ἀπόρρητον πόλει;

—
—
Antigone

45 τὸν γοῦν ἐμὸν καὶ τὸν σόν, ἦν σὺ μὴ θέλῃς,
46 ἀδελφόν· οὐ γὰρ δὴ προδοῦσ' ἀλώσομαι.

—
—
Ismene

47 ὦ σχετλία, Κρέοντος ἀντειρηκός;

—
—
Antigone

48 ἀλλ' οὐδέν αὐτῷ τῶν ἐμῶν μ' εἶργειν μέτα.

—
—
Ismene

49 οἴμοι· φρόνησον, ὦ κασιγνήτη, πατῆρ
50 ὡς νῶν ἀπεχθῆς δυσκλεῆς τ' ἀπώλετο,
51 πρὸς αὐτοφώρων ἀμπλακημάτων διπλᾶς
52 ὄψεις ἀράξας αὐτὸς αὐτουργῶ χερί·
53 ἔπειτα μήτηρ καὶ γυνή, διπλοῦν ἔπος,
54 πλεκταῖσιν ἀρτάναισι λωβᾶται βίον·
55 τρίτον δ' ἀδελφῶ δύο μίαν καθ' ἡμέραν
56 αὐτοκτονοῦντε τῷ ταλαιπῶρῳ μόρον
57 κοινὸν κατειργάσαντ' ἐπ' ἀλλήλοισιν χεροῖν.

58 νῦν δ' αὖ μόνῃ δὴ νῶ λειψιμμένα σκόπει
59 ὄσῳ κάκιστ' ὀλούμεθ', εἰ νόμου βία
60 ψῆφον τυράννων ἢ κράτη παρέξιμεν.
61 ἀλλ' ἐννοεῖν χρὴ τοῦτο μὲν γυναῖχ' ὅτι
62 ἔφυμεν, ὡς πρὸς ἄνδρας οὐ μαχομένα·
63 ἔπειτα δ' οὐνεκ' ἀρχόμεσθ' ἐκ κρεισσόνων,
64 καὶ ταῦτ' ἀκούειν κἄτι τῶνδ' ἀλγίονα.
65 ἐγὼ μὲν οὖν αἰτοῦσα 'τοὺς ὑπὸ χθονὸς
66 ξύγγνοιαν ἴσχειν, ὡς βιάζομαι τάδε,
67 τοῖς ἐν τέλει βεβῶσι πείσομαι. τὸ γὰρ
68 περισσὰ πράσσειν οὐκ ἔχει νοῦν οὐδένα.

—
— Antigone

69 οὐτ' ἂν κελεύσαιμ' οὐτ' ἂν, εἰ θέλοις ἔτι
70 πράσσειν, ἐμοῦ γ' ἂν ἠδέως δρώης μέτα.
71 ἀλλ' ἴσθ' ὅποιά σοι δοκεῖ, κείνον δ' ἐγὼ
72 θάψω. καλὸν μοι τοῦτο ποιούση θανεῖν.
73 φίλη μετ' αὐτοῦ κείσομαι, φίλου μέτα,
74 ὅσια πανουργήσασ'· ἐπεὶ πλείων χρόνος
75 ὄν δεῖ μ' ἀρέσκειν τοῖς κάτω τῶν ἐνθάδε.
76 ἐκεῖ γὰρ αἰεὶ κείσομαι· σοὶ δ' εἰ δοκεῖ,
77 τὰ τῶν θεῶν ἔντιμ' ἀτιμάσασ' ἔχε.

—
— Ismene

78 ἐγὼ μὲν οὐκ ἄτιμα ποιούμαι, τὸ δὲ
79 βία πολιτῶν δρᾶν ἔφυν ἀμήχανος.

—
— Antigone

80 σὺ μὲν τάδ' ἂν προύχοι· ἐγὼ δὲ δὴ τάφον
81 χώσους' ἀδελφῶ φίλτάτῳ πορεύσομαι.

—
— Ismene

82 οἴμοι, ταλαίνης ὡς ὑπερδέδοικά σου.

—
— Antigone

83 μὴ μοῦ προτάρβει· τὸν σὸν ἐξόρθου πότμον.

—
— Ismene

84 ἀλλ' οὖν προμηνύσης γε τοῦτο μηδενὶ
85 τοῦργον, κρυφῆ δὲ κεῦθε, σὺν δ' αὐτῶς ἐγώ.

—
— Antigone

86 οἴμοι, καταύδα· πολλὸν ἐχθίων ἔση
87 σιγῶσ', ἐὰν μὴ πᾶσι κηρύξης τάδε.

Ismene

88 θερμὴν ἐπὶ ψυχροῖσι καρδίαν ἔχεις.

Antigone

89 ἀλλ' οἶδ' ἀρέσκουσ' οἷς μάλισθ' ἀδεῖν με χροή.

Ismene

90 εἰ καὶ δυνήσῃ γ' ἀλλ' ἀμηχάνων ἐρᾶς.

Antigone

91 οὐκοῦν, ὅταν δὴ μὴ σθένω, πεπαύσομαι.

Ismene

92 ἀρχὴν δὲ θηρᾶν οὐ πρέπει τὰμήχανα.

Antigone

93 εἰ ταῦτα λέξεις, ἐχθαρῇ μὲν ἔξ ἐμοῦ,

94 ἐχθρὰ δὲ τῷ θανόντι προσκείσῃ δίκη.

95 ἀλλ' ἔα με καὶ τὴν ἔξ ἐμοῦ δυσβουλίαν

96 παθεῖν τὸ δεινὸν τοῦτο· πείσομαι γὰρ οὐ

97 τοσοῦτον οὐδὲν ὥστε μὴ οὐ καλῶς θανεῖν.

Ismene

98 ἀλλ' εἰ δοκεῖ σοι, στεῖχε· τοῦτο δ' ἴσθ', ὅτι

99 ἄνους μὲν ἔρχῃ, τοῖς φίλοις δ' ὀρθῶς φίλη.

Sophokles, Antigone 1-99

Tekst 2

De Duitse schrijver Bertold Brecht heeft een toneelstuk *Antigone* geschreven; hij bewerkte daartoe een vertaling van Sophokles' *Antigone*. Aan de tekst heeft hij een proloog toegevoegd, waarvan het begin hieronder staat afgedrukt. Op het toneel staan Antigone, Kreoon en Teiresias; Teiresias neemt het woord:

- 1 Vrienden, ongewoon is voor jullie wellicht de verheven taal in dit duizenden jaren oude
- 2 dichtwerk dat wij hier hebben ingestudeerd.
- 3 Onbekend is voor jullie de stof van het gedicht, die de oorspronkelijke toehoorders innig
- 4 vertrouwd was. Sta ons daarom toe die aan u te presenteren.
- 5 Dit is Antigone, prinses uit het geslacht van Oidipous. Dit hier is Kreoon, tiran van de stad
- 6 Thebe, haar oom. Ik ben Teiresias, de ziener.
- 7 Hij voert een roofzuchtige oorlog tegen het verre Argos. Zij stelt zich op tegen de
- 8 onmenselijke man, en hij vernietigt haar. Maar zijn oorlog, nu onmenselijk genoemd,
- 9 wordt een fiasco voor hem.

Tekst 3

In een column in De Volkskrant besprak K. Schuyt de politieke filosofie van I. Berlin. Hieronder volgt een fragment uit zijn betoog:

1 Nauw verwant met deze vrijheidsopvatting is Berlin's principiële waarden-pluralisme: er is
2 geen meetlat om eens en voor altijd uit te maken welke waarden beter, hoger, belangrijker
3 zijn. Bij een bepaalde kwestie kunnen altijd verschillende waarden, die meestal met elkaar
4 conflicteren, redelijkerwijs worden verdedigd. Het standpunt van een ander is meestal ook
5 wel te verdedigen. Op één vraag is altijd meer dan één antwoord te geven.

Tekst 4

Op aanraden van Odysseus hebben de Grieken tijdens de tocht naar Troje de gewond geraakte Philoktetes op een onbewoond eiland achtergelaten. In het tiende jaar van de Trojaanse oorlog horen de Grieken van een ziener dat Troje zonder de boog van Philoktetes niet veroverd kan worden. Ze sturen Odysseus erop uit om de boog te bemachtigen. Odysseus neemt Neoptolemos met zich mee. Hij is de zoon van Achilles, onbedorven en nog maar kort geleden in het leger voor Troje aangekomen. Philoktetes kent hem niet en heeft dus geen reden om hem te haten; de andere Griekse leiders haat hij wél, en Odysseus in het bijzonder. De onderstaande tekst is een deel van de uitleg die Odysseus aan Neoptolemos geeft alvorens hem op Philoktetes af te sturen om met list en bedrog de onoverwinnelijke boog te bemachtigen.

68 εἰ γὰρ τὰ τοῦδε τόξα μὴ ληφθήσεται,
69 οὐκ ἔστι πέρσαι σοι τὸ Δαρδάνου πέδον.
70 ὡς δ' ἔστ' ἐμοὶ μὲν οὐχί, σοὶ δ' ὀμιλία
71 πρὸς τόνδε πιστὴ καὶ βέβαιος, ἔκμαθε·
72 σὺ μὲν πέπλευκας οὐτ' ἔνορκος οὐδενὶ
73 οὐτ' ἐξ ἀνάγκης οὐτε τοῦ πρώτου στόλου·
74 ἐμοὶ δὲ τούτων οὐδέν ἐστ' ἀρνήσιμον.
75 ὥστ', εἴ με τόξων ἐγκρατὴς αἰσθήσεται,
76 ὄλωλα καὶ σὲ προσδιαφθερῶ συνών.
77 ἀλλ' αὐτὸ τοῦτο δεῖ σοφισθῆναι, κλοπεὺς
78 ὅπως γενήσῃ τῶν ἀνικῆτων ὀπλων.
79 ἔξοιδα, παῖ, φύσει σε μὴ πεφυκότα
80 τοιαῦτα φωνεῖν μηδὲ τεχνᾶσθαι κακά·
81 ἀλλ' - ἦδὺ γὰρ τι κτῆμα τῆς νίκης λαβεῖν -
82 τόλμα· δίκαιοι δ' αὖθις ἐκφανούμεθα.
83 νῦν δ' εἰς ἀναιδὲς ἡμέρας μέρος βραχὺ
84 δός μοι σεαυτὸν, κᾶτα τὸν λοιπὸν χρόνον
85 κέκλησο πάντων εὐσεβέστατος βροτῶν.

Sophokles, Philoktetes 68-85

- regel 68 **τοῦδε** *Bedoeld wordt Philoktetes.*
ληφθήσεται *Indicativus futurum passief van λαμβάνω.*
- regel 69 **ἔστι** + *dativus* het is mogelijk voor
Δάρδανος *De stamvader van de Trojanen.*
- regel 70 **ὥς** dat *De bijzin, ingeleid door ὥς, is afhankelijk van ἔκμαθε in regel 71.*
σοί voor jou wèl
- regel 70-71 **ὁμιλία πρὸς** contact met
regel 71 **βέβαιος** veilig. *Adiectief van twee uitgangen.*
regel 72 **πέπλευκας** *Van πλέω.*
ἔνορκος + *dativus* door een eed gebonden aan *De andere Grieken waren door een eed verplicht mee te helpen Helena terug te halen uit Troje.*
- regel 73 **τοῦ πρώτου στόλου** als deelnemer aan de oorspronkelijke expeditie
regel 74 **ἀρνήσιμος** te ontkennen
regel 75 **ἐγκρατής** + *genitivus* in het bezit van
regel 77 **αὐτό** juist
σοφίζομαι op een slimme manier bereiken
- regel 79 **πέφυκα** + *infinitivus* geneigd zijn te
regel 80 **τεχνάομαι** beramen
regel 81 **ἠδὺ** t/m **λαβεῖν** het schenkt immers voldoening de overwinning te behalen
regel 82 **τόλμα** *Van τολμάω.*
αὔθις later
- regel 83 **εἰς ἀναιδές** voor een schaamteloze daad
μέρος βραχύ *Accusativus van tijdsduur.*
- regel 84 **κᾶτα** = **καὶ εἶτα**
regel 85 **κέκλησο** je mag je laten noemen

Einde